

F. t. Forældreansvarslov

8.2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder."

Den ret til familieliv, som bestemmelsen beskytter, drejer sig især om kontakten mellem et barn og dets forældre og eventuelt andre pårørende e.lign.

Beskyttelsen gælder dog som udgangspunkt kun situationer, hvor der er et familieliv i konventionens forstand. Efter domstolens praksis omfatter dette ikke kun situationer, hvor forældrene (gifte eller ugifte) og barnet har boet sammen, men også – efter en konkret vurdering – situationer, hvor forældrene efter barnets fødsel har haft et fast hold til hinanden uden at bo sammen, eller hvor forældrene har boet sammen og planlagt graviditeten, men har ophævet samlivet inden barnets fødsel. Endvidere kan forholdet mellem børn og deres bedsteforældre eller andre nære slægtninge e.lign. i konkrete situationer være omfattet af begrebet. Når der er etableret et bånd mellem et barn og et andet familiemedlem e.lign., kan efterfølgende begivenheder ikke ændre på dette, medmindre der foreligger helt ekstraordinære omstændigheder.

Domstolen betragter afbrydelse af kontakten mellem et barn og dets forældre som et "indgreb" i retten til familieliv, der er omfattet af artikel 8 (1). Det er imidlertid ikke ethvert indgreb i retten til familieliv, der medfører en krænkelse af konventionen. Et indgreb kan legitimeres, hvis der i national ret findes hjemmel til indgrebet ("i overensstemmelse med loven"), hvis indgrebet tjener et af de formål, der er angivet i artikel 8 (2), og hvis indgrebet er proportionalt med det formål, der søges opnået. Proportionalitetsvurderingen indebærer en afvejning af på den ene side den pågældende forælders ret til familieliv med barnet, og på den anden side barnets ret til at blive beskyttet mod overgreb o.lign.

I sager om forældremyndighed eller samvær er der sjældent tvivl om, at indgrebet er sket med hjemmel i en national lov, og at det er sket til varetagelse af hensyn, der er omfattet af opregningen i 8 (2), nemlig typisk hensyn til at beskytte "sundheden eller sædeligheden" eller for at beskytte "andres rettigheder og friheder". Kernepunktet i vurderingen af, om et indgreb var berettiget, er således proportionalitetsvurderingen af indgrebet.

Domstolen anerkender, at medlemsstaterne har en stor skønsmargin ved vurderingen af, om et indgreb i "retten til familieliv" er nødvendigt. Den erkender, at den ikke har særlige forudsætninger for at afveje de ofte modsatrettede hensyn i sager om forældremyndighed eller samvær på en anden og bedre måde end de nationale myndigheder, der beskæftiger sig med disse spørgsmål i det daglige. Den anser det derfor ikke for sin opgave at træde i stedet for de nationale myndigheder ved udøvelsen af deres ansvar for eksempelvis familieretlige afgørelser.

I relation til forældremyndighed har Domstolen understreget, at ved vurderingen af, hvem der skal have forældremyndigheden, skal der lægges afgørende vægt på, hvad der er i barnets interesse, og at afgørelsen skal respektere diskriminationsforbuddet i konventionens artikel 14. Domstolen ses således ikke at have statueret konventionskrænkelse alene fordi en forælder har mistet forældremyndigheden eller andel i forældremyndigheden over et barn. Derimod skal den pågældende forælder sikres mulighed for at bevare kontakten med barnet, medmindre det efter en konkret vurdering er nødvendigt af begrænse eller ophæve den.

Domstolen påser, at en afgørelse om forældremyndighed eller samvær er relevant og tilstrækkeligt begrundet, og at afgørelsen er truffet på et grundlag, der sætter myndighederne i stand til at foretage en reel afvejning af de ofte modsatrettede hensyn. Dette gælder især i relation til afgørelser, hvorved der foretages et alvorligt indgreb i retten til familieliv, f.eks. ved ophævelse af samvær.

Domstolens formelle krav til den procedure, hvorunder afgørelsen blev truffet, kan inkludere krav om høring eller på anden måde inddragelse af barnet. Inddragelse af barnet kan ske på forskellig vis, f.eks. ved afholdelse af samtaler eller ved indhentelse af børnesagkyndige erklæringer. Dette krav skal formentlig ses på baggrund af Børnekonventions artikel 12 om høring af børn.

Det følger desuden af konventionens artikel 13 sammenholdt med artikel 8, at der skal være adgang til effektive retsmidler i sager, der indebærer indgreb i retten til familieliv. Der er derfor vigtigt, at forældrene er sikret klageadgang og adgang til domstolsprøvelse. Der skal endvidere være reel mulighed for at få fuldbyrdet en afgørelse om f.eks. forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Dette indebærer ikke, at alle afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær ubetinget kan forlanges fuldbyrdet, men at muligheden for fuldbyrdelse skal være til stede, og at den pågældende myndighed skal foretage en afvej-